

ἦτο ἡ αὐτὴ, καὶ μία ἐπιρροὴ ἐξῆλθεν ἵνα ἐπενεργήσῃ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας.

Τὸ πρῶτον εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας βῆμα εἶναι ἡ προσεκτικὴ τῶν φαινομένων περιγραφή· ὑπάρχει δὲ ἐν Ὀμήρῳ τοιαύτη περιγραφή τόσο ἀληθὴς καὶ ἀκριβὴς, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ ἀμφιβάλωμεν ὅτι ὑπῆρχε κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἡ τοῦ περιγράφειν ἕξις. Τῆς δὲ πολιτικῆς ἱστορίας τὸ πρῶτον βῆμα εἶναι ἡ ἐξεκόνισις τῶν διαφορῶν ἡθῶν τῶν λαῶν· ἰδομεν δὲ ὅτι ὁ Ὀμηρὸς ἀπεπειράθη ταύτης· ἡ ὀδύσεια καθαρὰ ἐμφαίνει τοιοῦτον σκοπὸν, διότι ψάλλει τὸν ἄνδρα ὡς πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ γέγον' ἔγνω. Ὅσον δὲ περὶ τῆς ἠθικῆς ἐπιστήμης, ἡ τῶν χαρακτήρων καὶ τῶν παθῶν παράστασις δὲν εἶναι τὸ πρῶτον αὐτῆς στοιχεῖον; Παρέστησε δὲ ζωνρότερον αὐτὰ κινούμενα καὶ ἐνεργοῦντα ἄλλος τις παρὰ τὸν Ὀμηρὸν; Ἐν πάσῃ ἐπιστήμῃ προηγεῖται τὸ ἀτιμεικτόν, τὰ ἀξιόμικτα ἔρχονται κατόπιν. Ἡ ἀρχὴ λοιπὸν τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, ἀγνώστου ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἐβλάστησεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἰωνίας κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου. Πρέπει νὰ θεωρῶμεν τὸν μέγαν ἐκείνον νοῦν ὡς ἓνα τῶν μεγάλων κατὰ τὴν διάνοιαν προγόνων ἡμῶν· πρέπει νὰ στήσωμεν αὐτὸν κατὰ τὴν πηγὴν τοῦ λογικοῦ καὶ κριτικοῦ στοιχείου τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, ὡς ὁ Μωϋσῆς εἶναι εἰς τὴν πηγὴν τοῦ θρησκευτικοῦ στοιχείου.

Ἡ ἐναρξίς τῆς πάλης μεταξὺ τοῦ τῆς Εὐρώπης προοδευτικοῦ πνεύματος καὶ τῆς χαρακτηριζούσης τὴν Ἀσίαν ἀδρανείας ὑπῆρξεν ὁ θαυμαστός προορισμὸς τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἀντίδρασις αὕτη, ἥτις διαρκεῖ μέχρι σήμερον καὶ ἥτις θέλει μετ' ὀλίγον ἴσως περαιωθῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Καλκούττῃ, ἐν Καντῶνι, δὲν ἦτο ποτὲ ἀπλὴ πολιτικὴ ἀντίδρασις· ἡ φιλοσοφικὴ ἰδέα τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας ἐπαίξετο ἐν αὐτῇ. Εἶναι λοιπὸν ἕρις μεγάλη ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος τὴν ζωὴν ἐνδιαφέρουσα· εἶναι οὐσιώδης τῆς γενικῆς ἱστορίας μέρος καὶ προσέτι ὁ ἀδιαφιλονίκητος λόγος δι' ὃν ἡ μελέτη τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ ἰδίως τοῦ Ὀμήρου πρέπει ν' ἀποτελῇ μέρος τῆς ἀνατροφῆς ὅλων, ὅσοι θέλουσι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν μέχρις ἡμῶν καταντήσαντα παράδοσιν τοῦ πολιτισμοῦ.

Ε. Χαρίλαος.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΩΝ ΔΥΝΑΣΤΕΙΩΝ.

—ο—

Πολλὰς καὶ ἀξιολόγους πηγὰς ἔχομεν τῆς ἱστορίας τῆς Αἰγύπτου, τῆς ἀρχαιοτάτης ταύτης κοιτίδος τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ πάμπολλα μνημεῖα διηγούνται αὐτὴν ἐν πρωτοτύποις οὕτως εἰπεῖν ἐγγράφοις· καὶ ὁμῶς

ἡ ἱστορία αὕτη δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένη χασμάτων καὶ ἀντιφάσεων· διότι τὰ περιέχοντα αὐτὴν μνημεῖα, οὐ μόνον εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδ' εἰς τοὺς ἀρχαίους ἱστορικοὺς περιῆλθαν σῶα, καὶ ὅσα ἐξ αὐτῶν διατηρήθησαν μέχρι τοῦδε, δυσκόλως εἴρετι ἀναγινώσκονται.

Ἡ πρώτη πηγὴ ἐξ ἧς ἐρανίζομεθα τὰς περὶ τῆς Αἰγυπτιακῆς ἱστορίας ἡμετέρας γνώσεις, καὶ ἰδίως τὰς περὶ τῆς χρονολογίας τῶν βασιλείων αὐτῆς, εἶναι αὐτὸς ὁ τῆς ἱστορίας πατήρ, ὁ Ἡρόδοτος, ὅστις φαίνεται περιηγηθεὶς τὴν Αἴγυπτον μεταξὺ τῶν 444 καὶ 460 π. Χ. Μετὰ τῶν ἱερέων ἀναστρεφόμενος, πολλὰ ἔμαθε παρ' αὐτῶν ὁ Ἕλλην ἱστορικός, καὶ ἀληθὴ μὲν, διότι πολλάκις τῷ ἐδείκνυνον οὗτοι τὰ ἀδιετήρουν δημόσια ἀρχεῖα, καὶ τῷ ἐξήγουν τὰ ἱερόγλυφα, τὰ ἐπὶ λίθου ἐγκακολαμμένα ἄλλα ταῦτα ἀρχεῖα· ἀλλὰ συγχρόνως καὶ οὐκ ὀλίγα ψευδῆ, ὅσα ἡ ἐθνικὴ ματαιοφροσύνη καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ μὴ φανῶσιν τι ἀγνοοῦντες, ἐνέπνεον εἰς τοὺς ἱερεῖς. Οὕτω διῃσχυρίζοντο πρὸς αὐτὸν ἐγκαυχώμενοι, ὅτι ἐκάστηντο ἀρχεῖα ἀκριβεστάτα καὶ οὐδεμίαν διάληψιν ἔχοντα, ἐπὶ πολλὰς χιλιάδας ἐτῶν, ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς τῆς Αἰγυπτιακῆς ἱστορίας, μέχρι τῶν χρόνων ἐκείνων. Καὶ εἶναι μὲν βέβαιον ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι, σημειοῦντες τὰς χρονολογίας αὐτῶν διὰ τῶν ἐτῶν τῶν ἐκάστοτε βασιλευσάντων, ὥφειλον διὰ τοῦτο ν' ἀναγράφωσι τοὺς χρόνους τῆς ἐνθρονήσεως καὶ τοῦ θανάτου ἐκάστου βασιλέως, καὶ ὅτι αἱ ἀναγραφαὶ αὗται διατηροῦντο ἐν τοῖς ἀρχείοις τῶν ἱερῶν· ἀλλ' ἐπίσης ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἐκτὸς ἄλλων προγενεστέρων ἀνατροπῶν καὶ ἀναστατάσεων τοῦ τόπου, οἱ Πέρσαι ἐπὶ Καμβύσου ἐσόλγσαν καὶ αὐτοὶ τὰ ἱερά, καὶ διέφθειραν τὰ ἀρχεῖα, ὥστε πιθανῶς τὰ ἐπιδειχθέντα εἰς τὸν Ἡρόδοτον, εἶχον συντεθῇ μετὰ ταῦτα, ἀγνώστου ὑπὸ τίνος, ἐπὶ τίνι βάσει καὶ κατὰ τί σύστημα· οὐδὲ δυνατόν εἶναι νὰ εἰπῶμεν καὶ ἂν εἰς τοὺς τρεῖς τούτους κυριωτέρους ναοὺς τῆς Αἰγύπτου, τὸν τῆς Μέμφιδος, τὸν τῶν Θειῶν, καὶ τὸν τῆς Ἡλιουπόλεως, αἱ παρὰ τοῖς συνεδρίοις τῶν ἱερέων αὐτῶν διατηρούμεναι ἀναγραφαὶ τῶν βασιλείων, ἥσαν ἐντελῶς ὅμοιαι πρὸς ἀλλήλας· τὸ ἐναντίον μάλιστα δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν, ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Ἡρόδοτος τοὺς ἐν Ἡλιουπόλει ἐθεώρει ὡς τοὺς ἔχοντας τὰς ἀκριβεστέρας πληροφορίες.

Περὶ Αἰγυπτίων ἔγραψεν ἐκ τῶν ἀρχαίων προσέτι καὶ ὁ Κτησίας, ἡμίσειαν περίπου ἑκατονταετηρίδα μετ' Ἡρόδοτον ζήσας. Ἰατρὸς Ἀρταξέρξου διατελέσας τοῦ Μνήμονος, καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐν τῇ αὐτῇ αὐτοῦ διατρίψας, πολλὰ ἡρανίστατο ἐκ τῶν βασιλικῶν διφθερῶν, ἐν αἷς οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς ἐνέγραφον τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, καὶ ἐπὶ τῇ πηγῇ ταύτῃ μέγα φρονῶν, κατηγορεῖ πολλάκις ψευδόμενον τὸν Ἡρόδοτον, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας πολλαχοῦ ἐλέγχεται ἥττον αὐτοῦ ἀξιόπιστος· διότι ἂν ὁ Ἀλικαρνασσεὺς ἔγραφεν ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἐθνικῶν προλήψεων τῆς Αἰγύπτου, ὁ Κτησίας ἐγένετο ἡχώ τῆς πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους ἀντιζηλίας τῶν Ἀσianῶν, οἵτινες τὴν ἑαυτῶν ἀρχαιότητα καὶ ἰσχὺν ἠθέλουν ν' ἀναδείξωσιν ὑπερτερουσαν τῆς Αἰγυπτιακῆς. Ταῦτα Κτησίῳ σώζονται πολλὰ ἀποσπάσματα.

ἱς ἀξιόλογοι πηγαὶ ἐδύναντο νὰ χρησιμεύσωσι καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ Θεοπόμπου καὶ τοῦ Εὐφόρου, ἀλλὰ ταῦτα, καθ' ὅσον ἀφορῶσι τὴν Αἴγυπτον, σχεδὸν ἐντελῶς ἀπωλέσθησαν· ἐξ αὐτῶν ὁμῶς ἐδανείσθη ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, γράψας 60 ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Οὗτος οὔτε τὸν Ἡρόδοτον, οὔτε τὸν Κτησίαν, οὔτε οὐδένα τῶν προκατόχων αὐτοῦ τυφλῶς ἠκολούθησεν, ἀλλ' ἠρεύνειτε παρ' αὐτοῖς τῆς ἱερῆς τῶν Αἰγυπτίων, οἵτινες ὁμῶς ὡς εἶδομεν, συνεχῶς πρὸς ἑαυτοὺς διεφώνουν, καὶ ὑπὸ ἄλλων ἰδεῶν καὶ ἄλλων περιστάσεων ἐπιρροὴν ἐδίδον ἤδη τὰς πληροφορίας τῶν. Προσέτι δ' ὁ Διόδωρος δὲν ἔγραψε συνεχῆ τῆς Αἰγύπτου ἱστορίαν, ἀλλ' ἀπῆνθισεν ὅσα περιεργότερα τῷ ἐφάνισαν.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν Ἑλλήνων, καὶ Αἰγύπτιοί τινες ἔγραψαν περὶ τῆς ἐγχωρίου αὐτῶν ἱστορίας καὶ χρονολογίας. Μεταξὺ δ' αὐτῶν παραθέτουσιν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς τεμάχια τοῦ Μενδησίου ἱερέως Πτολεμαίου, καὶ τοῦ Εὐκτασθένους, περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Αἰγύπτου. Ὁ δ' ἐπιστημότερος τῶν περὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν πατρίδος πραγματευθέντων, εἶναι Μανέθων ὁ Σεβεννύτης, ἱερεὺς Αἰγύπτιος, ὅστις ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ φιλαδέλφου πολλὰ συνέγραψε καὶ Ἑλληνιστὶ βιβλία, μεταξὺ δ' ἄλλων καὶ τρίτομον ἱστορίαν τῶν Αἰγυπτιακῶν δυναστειῶν, ἐξαχθεῖσαν ἐκ τῶν ἱερῶν ἀρχείων. Τινὲς τῶν νεωτέρων, παρατηρήσαντες τὰς πολλὰς ἀντιφάσεις τῶν ἐκ τοῦ Μανέθωνος ληφθεῖσων πληροφοριῶν, πρὸς ἄλλας ἀλλοτρίους ἐρανισθείσας περὶ τῆς Αἰγυπτιακῆς ἱστορίας εἰδήσεις, ἐβλάβον αὐτὸν ὡς ἀπαταιῶνα, συντάζαντα κατὰ τὸ δοκοῦν ὑλόκληρον ψευδῆ ἱστορίαν. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι προφανὲς ἀδικία, διότι πολλάκις ἀνευρεθέντα μνημεῖα πρωτότυπα, ἐπεκύρωσαν τοὺς διςχυρισμοὺς τοῦ Σεβεννύτου ἱερέως· φαίνεται μάλιστα, καὶ ἐπόμενον εἶναι, ὅτι οὗτος εἶχεν ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν τε ἱεραικῶν ἀρχείων καὶ τῶν ἱστορικῶν μνημείων πάντων. Ἀλλὰ χάσματα καὶ ἀντιφάσεις ἐν αὐτοῖς ἀπαντῶν, ἐξ αἰτίας τῶν ἀνατροπῶν καὶ καταστροφῶν ὅσαι πολλάκις συνέβησαν ἐν Αἰγύπτῳ, ἠθέλησε πιθανῶς ν' ἀναπληρώσῃ τὰ κενὰ καὶ νὰ συνδυάσῃ τὰ συγκεχυμένα, ἐπὶ ἀναποδείκτων πολλάκις καὶ ἀμαρτύρων στηριζόμενος παραδόσεων.

Τὸ σύγγραμμα ὁμῶς τοῦ Μανέθωνος δὲν περιῆλθε μέχρις ἡμῶν ἐν πρωτοτύπῳ, ἀλλ' ἐν ἀποσπάσμασι μόνον καὶ ἐν ἐπιτομαῖς· ἐξ αὐτῶν πολλὰ περιλαμβάνονται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἑβραίων ὑπὸ Ἰωσήπου, ἱερέως Ἰουδαίου, γράψαντος ἐν Ῥώμῃ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ, περὶ τὰ 70 μ. χ., ὅστις ὁμῶς, προκατειλημμένος ὑπὲρ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἔθνους, καὶ θέλων νὰ ὑπερασπίσῃ αὐτὸ κατὰ τῶν κατηγοριῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ Αἰγυπτίων, διαστρέφει πολλάκις, καὶ παραδόξως βιάζει τὰ κείμενα ὥν χρῆσιν ποιῆται, ὥστε νὰ συμβιβάσῃ ὅ,τι πλείστον δύναται τῆς ἱστορίας τοῦ Μανέθωνος πρὸς τὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ ν' ἀναδείξῃ αὐτοὺς ἀντὶ δουλευσάντων, ἄρξαντας ἐν Αἰγύπτῳ.

Ἄλλος τοῦ Μανέθωνος ἐπιτομεὺς ἦν Ἰούλιος ὁ Ἀφρικανός, ὅστις ἔγραψεν ἐν πέντε βιβλίοις ἱστορίαν

μέχρι Ἀλεξάνδρου Σεβήρου, ἥτοι τῷ 222 μ. Χ., ἐν ᾗ ὁμῶς καὶ αὐτὸς ἐπιμένων εἰς τὸ ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀλήθειαν τῆς παλαιᾶς γραφῆς, προσπαθεῖ κατ' αὐτὴν νὰ διατυπώσῃ κυρίως τὰς τῶν ἄλλων ἐθνῶν καὶ ἰδίως τὰς τῶν Αἰγυπτίων ἱστορικὰς πληροφορίας. Τοῦ συγγράμματος ὁμῶς αὐτοῦ ἀποσπάσματα μόνον ὑπάρχουσιν, καὶ ἰδίως ἐξ αὐτοῦ ἤρανισατο ὁ Εὐσέβιος, ὅστις ἐπίσης πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἔγραψε, καὶ ἠθέληε ν' ἀποδείξῃ τοῖς εἰδωλολάτρεις ὅτι ὁ Μωϋσῆς εἶναι προγενέστερος τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Δίνου, τοῦ Ὀρέως καὶ τοῦ Μουσαίου, προγενέστερος ὅλων τῶν θαυμαζομένων σοφῶν, καὶ προσέτι καὶ ὅλων τῶν θεῶν τῶν Ἑλλήνων. Ἐν τῷ συγγράμματί του ὁμῶς, διατηρηθέντος ἐν ἀρμενικῇ μεταφράσει, περιλαμβάνεται ὁ πίναξ τῶν πεντεκαίδεκα τελευταίων δυναστειῶν τοῦ Μανέθωνος, πιθανῶς δηλαδὴ σύνοψις ἐν εἰδεί χρονολογικοῦ πίνακος τοῦ ἱστοριογράφου τῆς Αἰγύπτου.

Γεώργιος, κατὰ τὰ 300 ἀπὸ Χριστοῦ Σύγκελλος τοῦ πατριάρχου Ταρσίου διατελέσας, ἔγραψεν ἐκλογὴν χρονολογίας, ἀκριτὸν καὶ συγκεχυμένην ἐκθεσιν ἱστορικῶν συμβάντων ἀπὸ κτίσεως κόσμου μέχρι Διοκλητιανοῦ. Καὶ οὗτος δὲ τὴν τῆς παλαιᾶς γραφῆς χρονολογίαν ὡς βᾶσιν λαμβάνων, πρὸς αὐτὴν προσπαθεῖ νὰ κανονίσῃ τὰς τῶν ἄλλων ἐθνῶν χρονολογίας, καὶ ἰδίως τὴν τῶν βασιλέων τῆς Αἰγύπτου, ὧν περιέχει πλήρη κατάλογον κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῶν τοῦ Μανέθωνος συντεθέντων, μεταποιηθέντα δὲ καὶ συμπληρωθέντα αὐθαίρετως πολλάκις, πρὸς τὸν σκοπὸν δι' ὃν ὁ Σύγκελλος ἔγραψε.

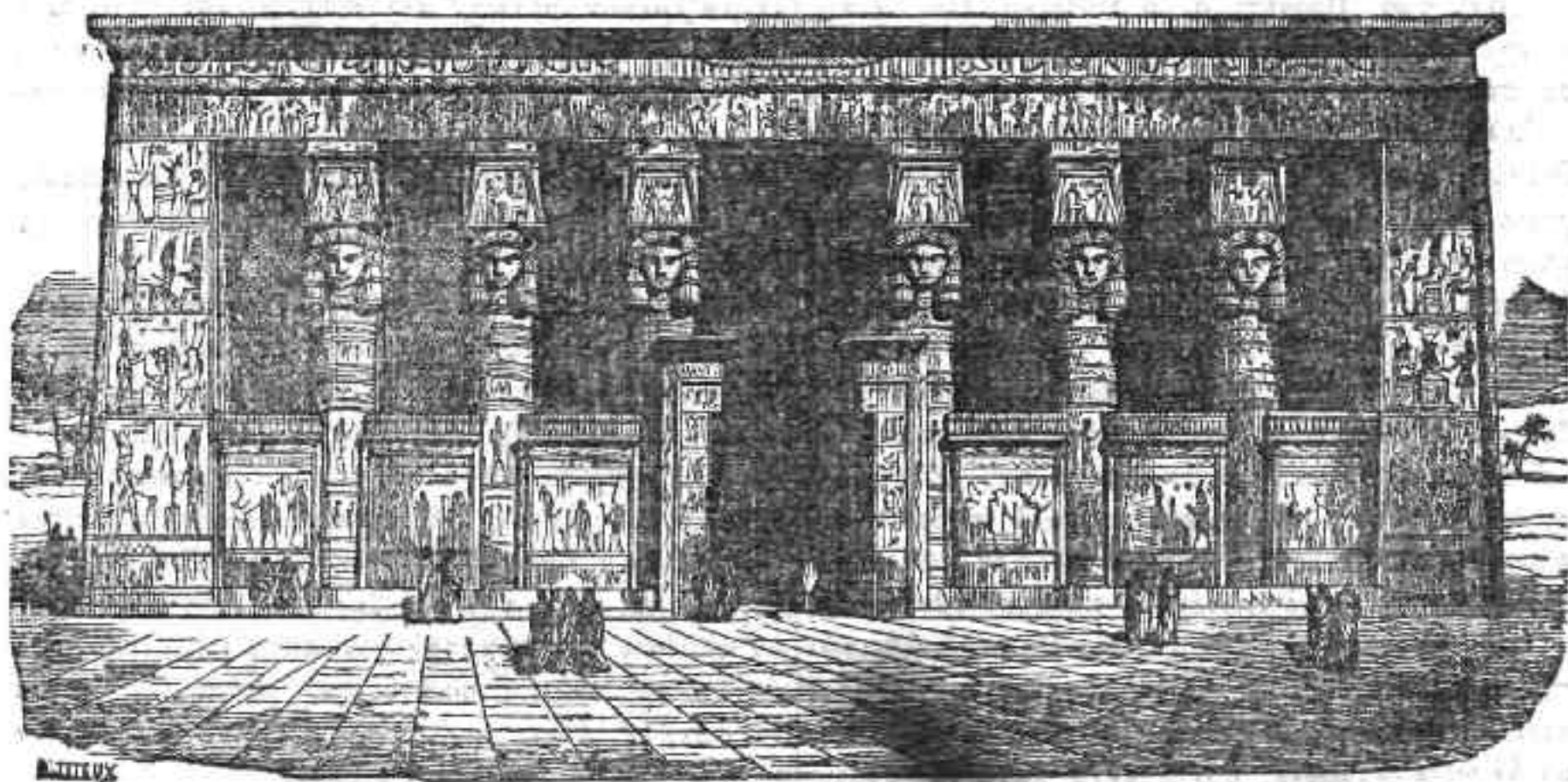
Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ἐγγράφων τούτων ὑπάρχει καὶ ἄλλη πηγὴ πρὸς γνῶσιν τῆς ἱστορίας καὶ χρονολογίας τῆς Αἰγύπτου, πηγὴ πασῶν πλουσιωτέρα καὶ ἀξιόπιστοτέρα, ἢ μόνον εἶχε περιέλθει εἰς ἡμᾶς πλήρης, καὶ ἢ ἦτον εἰσέτι εὐχερὲς ἢ χρῆσις αὐτῆς. Εἶναι δὲ αὕτη τὸ πλῆθος τῶν ἀρχιτεκτονικῶν ἐρείπων τῶν καλυπτόντων τὰ ἔδαφος τῆς Αἰγύπτου, ἅτινα δύνανται δικαίως νὰ θεωρηθῶσιν ὡς λίθινοι καὶ ἀκατάστροφοι ἱστορικαὶ τοῦ τόπου ἐκείνου βιβλιοθήκαι, ὡς καὶ ἡ ἄλλη βιβλιοθήκη ἡ ἐν τάφοις καταφορυγμένη, καὶ ἡ εἰς ἐπιγεγραμμένους παπύρους συνισταμένη. Ἐκτὸς ὅτι αἱ δημόσιαι πράξεις τῶν βασιλέων, αἱ ἀναγορεύσεις αὐτῶν, καὶ πᾶσαι αἱ ἐπίσημοι ἐποχαὶ διατηροῦντο ἐν τοῖς ἀρχείοις, ὡς εἶπομεν, ὑπὸ τῶν ἱερέων, συνεγράφοντο αὐταὶ καὶ ἐπὶ παπύρων, οἵτινες ἐθάπτοντο μετὰ τῶν βασιλέων, ὧν διαγούντο τὰ ἔργα, προσέτι δ' ἀνεγράφοντο καὶ ἐπὶ δημοσίων οἰκοδομημάτων, ἐπὶ ὀβελίσκων καὶ ἐπὶ ναῶν, ὧν ἕκαστος καὶ ἐπὶ τῶν τοίχων καὶ ἐπὶ τῶν κιόνων αὐτῶν δι' ἱερογλύφων καλύπτεται παραστάσεων, καὶ οὐ μόνον ὑπ' αὐτῶν πλουσίως κοσμεῖται, καὶ ὅπως κατάγλυφος καὶ κατάστιχος φαίνεται, ἀλλὰ μεταβάλλεται οὕτως εἰπεῖν καὶ εἰς ἀπέραντον βιβλίον, περιέχον σελίδας τῆς ἐγχωρίου ἱστορίας, ὑπὸ τῶν αὐτοῦ αὐτῶν γεγραμμένας.

Ἀπὸ τίνος ἐποχῆς ὁμῶς ἐγένετο ἡ χρῆσις τῆς γραφῆς ἐν Αἰγύπτῳ, κατὰ πόσον ἀρχαίας δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὰς ἐγγράφους ταύτας ἐγχωρίου

ιστορικάς παραδόσεις: Ἡ γραφή αὕτη, ὡς ἐπὶ τῶν μνημείων καὶ ἐπὶ τινῶν τῶν παπύρων ἀκόμη διατηρεῖται, εἶναι ἡ ἱερογλυφικὴ, ἥτοι συμβολικὴ, παριστῶσα τὰς ιδέας διὰ εἰκόνων, αἵτινες μιμοῦνται μὲν τὰ ἀντικείμενα, εἴαν ὑλικά, ἢ ἔχουσι τινα πρὸς αὐτὰ σχέσιν, εἴαν ὦν ιδέαι ἀφηρημέναι, ἢ λαμβάνονται τέλος κατὰ συνθήκην. Οὕτω τὸν βοῦν παριστᾷ εἰκὼν βοῦς, τὸν ἄνθρωπον εἰκὼν ἀνθρώπου, καὶ ἐπιτομώτερον δι' ἀντικείμενα ὧν ἡ ὁλοσχερὴς ἐξεικόνισις εἶναι ἀδύνατος, τὸ ὕδωρ, τινὲς κυματοῦσαι γραμ-

ταῦτο εἶναι βασιλέως, περιέχεται ἐντὸς πλαυοῦς ἐλλειψοειδοῦς. Χεῖρες ἢ πόδες δηλοῦσιν ὅτι τὸ σύστημα εἰς ὃ ἔπονται εἶναι ῥῆμα ἐνεργητικόν, κινήσεως σημαντικόν κτλ.

Ἐκ τῶν ἱερογλυφικῶν τούτων σημείων παρήχθησαν κατ' ὀλίγον ἄλλα ἐπιτομώτερα, ἀπλούστερα, καὶ εἰς ταχυγραφίαν χρησιμώτερα, τὰ λεγόμενα ἱερατικά, διότι οἱ ἱερεῖς κυρίως ἔγραφον δι' αὐτῶν, καὶ ἀναμφισβητήτως δι' αὐτῶν ἦσαν γεγραμμένοι καὶ αἱ ἐν τοῖς ἀρχείοις τῶν ναῶν ἱστορικαὶ ἀναγρχαί. Τέ-

Ναὸς Δερδερὰ ἱερογλύφους κεκλυμένος.

μαί, τὸν οὐρανὸν γραμμὴ καμπύλη ὡς θόλος, τὴν γῆν, γραμμὴ τεθλασμένη, καὶ ἐμφαίνουσα κοιλάδας καὶ ὄρη. Συγχρόνως ὁμοῦς τὴν δύναμιν παριστᾷ συμβολικῶς ὁ λέων, τὴν βδελορίαν ὁ χοῖρος, τὴν πίστιν ὁ κύων, ὁ κύκλος τὴν αἰωνιότητα. Αὐθιχέρως δὲ ἐξέφραζεν ὁ ἰχθύς φερ' εἰπεῖν τὴν ιδέαν τοῦ μέσου, τὸ κρόμμυον, τὸ λευκὸν χρῶμα καὶ τὴν λαμπρότητα.

Ἀλλὰ κατ' ὀλίγον, στενοχωρούμενοι οἱ Αἰγύπτιοι ὑπὸ τῆς ἀτελείας τῆς γραφῆς ταύτης, ἀνέπτυξαν αὐτὴν ἐπὶ τὸ εὐχρηστότερον, μεταχειρισθέντες τινὰ σχήματα ὡς παραστάσεις τῆς φωνῆς ἀφ' ἧς ἤρχετο τὸ ὄνομα τοῦ ἀντικειμένου ὅπερ εἰκονίζετο ὑπ' ἐκείνου τοῦ σχήματος. Οὕτω λόγου χάριν τὸ στόμα ὠνομάζετο αἰγυπτιαστὶ 'Pw. Ὑπογράφοντες λοιπὸν ἐν στόμα, ἐξέφραζον ἀπλῶς τὴν φωνὴν P. Κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην, τινῶν ἀντικειμένων εἰκόνες ἔλαβον δύναμιν φωνητικὴν, οἷαν δηλαδὴ ἔχουσι τὰ παρ' ἡμῖν γράμματα, ἐκτὸς ὅτι ἦσαν πολυπληθέστεραι, διότι πολλὰ σημεῖα τὴν αὐτὴν φωνὴν ἐδύναντο. Τέλος προτετέθησαν καὶ τινὰ σημεῖα προσδιορίζοντα εἰδικώτερον τὴν σημασίαν ἐκάστου συστήματος φωνητικῶν ἱερογλύφων, οἷον εἰκὼν ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς προστιθεμένη μετὰ σύστημα σημείων, δηλοῖ ὅτι τὰ προηγούμενα περιέχουσιν ὄνομα κύριον. Ὅταν τὸ ὄνομα

ἦτο στοιχειωδέστερον αὐτῆς γραφῆς, καὶ σχεδὸν ἀλφαβητικὴ αὕτη, ἀνεπτύχθη ἡ δημοτικὴ λεγομένη, δι' ἧς ἔγράφοντο οἱ τῆς κοινῆς καὶ δημώδους χρήσεως πάπυροι.

Οἱ Αἰγύπτιοι ἀπέδιδον τὴν εὔρεσιν τῆς γραφῆς εἰς τὸν Θόθ, καὶ κατὰ Μανέθωνα, Σέσοθρος, εἰς τῶν ἀρχαιοτάτων βασιλέων, ὁ Ἀσκληπιὸς τῆς Αἰγύπτου, ἐκαλλιέργησεν αὐτήν, καὶ Ἀθόθις ὁ υἱὸς τοῦ πρώτου βασιλέως Μενουῆς, συνέγραψεν ἤδη βιβλίον. Καὶ πόσον μὲν ἱστορικῆς ἀληθείας περιέχουσιν αἱ παραδόσεις αὗται, εἶναι ἀδύνατον νὰ εἰπῶμεν· βέβαιον δὲ μὲν εἶναι ὅτι ὅσα ἀπλούστερα, καὶ καθαρότερα πρὸς τὴν εἰκονικὴν ἀποκλίνουσα ἡ γραφὴ αὕτη, τόσα ἀρχαιότερα εἶναι, καὶ ὅτι ἡ μεγάλη ἀφέλεια τῆς πρώτης αὐτῆς ἐφευρέσεως καὶ χρήσεως, ἀποδεικνύει τὴν γέννησιν αὐτῆς ἐπὶ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ Αἰγυπτιακὸς πολιτισμὸς ἦτον ἐν σπαργάνοις εἰσέτι. Τῶ ὄντι τὰ πάντα φαίνονται ἀποδεικνύοντα ὅτι ἡ γραφὴ ἦν γνωστὴ ἤδη ἐπὶ Μενουῆς, ὅστις θεωρεῖται ὡς ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς δηλαδὴ εἰς ἣν ἀποδίδεται ἡ πρώτη πολιτικὴ σύστασις καὶ παγίωσις τῆς Αἰγυπτιακῆς κοινωνίας, διότι ἀπ' αὐτοῦ ἐξηκολούθουν ἀριθμούμενοι τακτικῶς οἱ χρόνοι τῶν βασιλέων.

Ἀλλὰ τὰ σωζόμενα μεγάλα μνημεῖα τῆς Αἰγύ-

πτου, οἱ ναοὶ καὶ οἱ οἴκοι τῶν βασιλέων, εἰ καὶ ἀνι-
γεγυρθέντα ὑπὸ πολλῶν ἀλληλοδιαδόχων βασιλέων, ὧν
ἔχουσι τὰ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα, δὲν ἀνήκουσιν
ὅμως εἰς τὴν πρώτην τῆς Αἰγυπτιακῆς ἱστορίας ἐπο-
χὴν, διότι οἱ λεγόμενοι Ἰχσῶς, ἢ Ποιμένες, πιθανῶς
Ἀραβες κατακτηταί, κατεδάφισαν ὅλα τὰ πρὸ αὐ-
τῶν, ἐνίοτε δὲ μόνον ἐν τοῖς μεταγενεστέροις ἀπαν-
τῶνται λίθοι ἐντετοιχισμένοι, ὧν αἱ ἐπιγραφαὶ ἀπο-
δεικνύουσιν ὅτι ἐκ πολὺ ἀρχαιοτέρων ἐλήφθησαν οἰ-
κοδομημάτων. Ἐχουσι δὲ πολλάκις οἱ λίθοι οὗτοι τὴν
ἐπιγεγραμμένην αὐτῶν ἐπιφάνειαν ἐντὸς ἐστραμμέ-
νην, ὥστε μόνον καταδαριζομένου τοῦ οἰκοδομήμα-
τος δύνανται ν' ἀνακαλυφθῶσι. Μεταξὺ τῶν μνη-
μείων τούτων, τὰ μάλιστα συντελέσαντα εἰς τὴν
γνώσιν τῶν ὀνομάτων καὶ τῆς διαδοχῆς τῶν βασι-
λέων εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα· ὁ ἐν Λενδερᾷ ναὸς διὰ τὸν ἐν
αὐτῷ εὑρεθέντα Ζωδιακόν, ὅστις πολλὰ διευκρίνισε
τῆς καταστάσεως τῆς ἀστρονομικῆς χρονολογίας
παρ' Αἰγυπτίους. Ὁ πίναξ τῆς Ἀδύδου, ἐπιγεγραμ-
μένος ἐπὶ τοῦ μονολίθου τοῖχου ναύσκου τινὸς τῆς
Αἰγυπτιακῆς πόλεως Ἀδύδου, μετακομισθεὶς δὲ ἤδη
καὶ κεῖμενος εἰς τὸ Βρετανικὸν μουσεῖον, καὶ περι-
έχων ἐν 52 πλατίσις ὀνόματα τῶν προκατόχων
Ῥαμέσις τοῦ Γ', τοῦ καὶ Σισώστριος ὁμοῖος, ἀλλ' ἐ-
πιτομώτερος κατ'ἀλογον ὑπάρχει καὶ ἐν τινὶ οἰκοδομή-
ματι τῆς πόλεως Κουρνᾶ, ἐν ᾗ καὶ τάφοι ἀπαντῶνται
ἔχοντες σειρὰς πλατίσιων βασιλικῶν ὀνομάτων. Ἐπ' ἐνὸς
ἐξ αὐτῶν εἰσὶ ἐπιγραφασμένοι δύο ἱερεῖς, ὧν ὁ μὲν κρατεῖ
θυμιατήριον, ὁ δὲ ὕδριαν, καὶ ὑφ' οὗσι τὴν δεξιὰν
χεῖρα πρὸς δώδεκα βασιλεῖς ἔχοντας προσγεγραμ-
μένα τὰ ὀνόματα αὐτῶν, καὶ συνοδευμένους ὑπὸ δύο
βασιλίδων. Κατὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ σωρωτάτου ἐρευ-
νητοῦ τῶν Αἰγυπτιακῶν μνημείων Σαρπολιώνας, οἱ
βασιλεῖς οὗτοι εἰσὶν Ἀμένους ὁ Α', μετὰ τῆς βα-
σιλίσσης Ἀμῶς Νοφρῆ Ἀταρί, καὶ τῶν διαδόχων
αὐτοῦ μέχρι τοῦ Μενεφθᾶ Οὐσίρεῃ. Καὶ ἐπὶ ἐτέρου
δὲ τάφου τῆς αὐτῆς πόλεως ὁ αὐτὸς περικύπτει βα-
σιλεὺς μετὰ διαφόρων αὐτοῦ ἀπογόνων.

Περιεργότατον δὲ καὶ ἐπισημότατον χρονολογικόν
τῶν βασιλέων μνημεῖον ἀνευρέθη εἰς Καρνάκ τῶν Αἰ-
γυπτιακῶν Θεῶν. Εἶναι δὲ τοῦτο δωμάτιον, καὶ ἐπὶ
τῶν τριῶν αὐτοῦ τοίχων φαίνεται βασιλεὺς, Θεούθ-
μοσις ὁ Γ', κτερίσματα ἢ ἐπικήδεια δῶρα προσφέρων
εἰς ἓνα καὶ ἐξήκοντα τῶν προκατόχων αὐτοῦ, ὧν τὰ
ὀνόματα εἰσὶν ἐν πλατίσις ἐγγεγραμμένα. Γάλλος
τις, ὁ Κ. Πρίσσης, κατώρθωσε ν' ἀφαιρῇ τὸ μνη-
μεῖον τοῦτο ἀπὸ τῆς Θήβας, καὶ νὰ μετακομίσῃ αὐ-
τὸ εἰς Παρίσι, ὅπου ἐντὸς τοῦ καταστήματος τῆς
Δημοσίας Βιβλιοθήκης διεσκευάσθη δι' αὐτὸ αἶθουσα,
ἀπ' ἀλλάκτον τὴν διάθεσιν ἔχουσα τῆς Αἰγυπτια-
κῆς ἐκείνης. Ἐτερον τέλος ἀξιολογώτατον τῆς αὐτῆς
φύσεως μνημεῖον εἶναι πᾶντος εἰς Θήβας τὰς Αἰγυ-
πτιακὰς εὑρεθεῖς, ἡ δὲ ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Ταυρίνου
διατηρούμενος, καὶ περιέχων δι' ἱερατικῶν γραμμά-
των ἐγγεγραμμένον κατάλογον ὅλων ἀπ' ἀρχῆς τῶν
βασιλέων, ὧν δ' ἀναμφισβότως ἐκ τῆς κατηγορίας ἐ-
κείνων, οὓς οἱ ἱερεῖς διατήρουν ἐν τοῖς ναοῖς, καὶ οὓς
εἶδον ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Μανέθων καὶ ὁ Διόδωρος. Δυ-

στυχῶς τὸ πολὺτιμον τοῦτο μνημεῖον εἶναι λίαν βε-
βλαμμένον, καὶ εἰς ἑκατὸν ἐξήκοντα τέσσαρα δυσ-
συνάρματα τεμάχια ἐσχισμένον. Δι' ἐπιμόνου ὅμως
ἐργασίας οἱ αἰγυπτιολόγοι συνθέσαντες κατὰ μέρος
αὐτὰ, ἀνεγνώρισαν ὅτι ὁ πάπυρος ἦν γεγραμμένος
κατὰ στήλας, καὶ ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν βασιλέων
διηροῦντο κατὰ συστήματα.

Ἡ τοιαύτη διαίρεσις τοῦ καταλόγου τούτου, ὡς
καὶ οἱ ἐν τοῖς προρρηθεῖσι μνημείοις ἀπαντῶμενοι κα-
τάλογοι βασιλέων ἀνηκόντων ὅλων εἰς τὴν αὐτὴν οἰ-
κογένειαν, δικαιολογοῦσιν ὡς γνησίως παρὰ τοῖς Αἰ-
γυπτίοις ἐπικρατοῦσαν τὴν παρὰ τοῦ Μανέθωνος πε-
ραδεχθεῖσαν κατάταξιν τῶν βασιλέων κατὰ δυνα-
στείας, ἣν οὐδ' ὁ Ἡρόδοτος οὐδ' ὁ Διόδωρος ἀναγί-
σκουσι.

Θεούθμοσις.

ρουσιν. Αἱ δυναστεῖαι αὗται ἐν Μανέθωνι διακρίνον-
ται διὰ γεωγραφικῶν ὀνομάτων, ἐξ οὗ ἐξάγεται ὅτι
ἐκάστη περιλαμβάνει ὅλους τοὺς βασιλεῖς τοὺς ἐξ ἰ-
διαίτερου γενάρχου καταγομένους, καὶ πολλάκις καὶ
ἐξ ἄλλης πόλεως, ὡς αἰεὶ ἡ σειρὰ τῆς διαδοχῆς ἀπὸ
πατρὸς εἰς υἱὸν διεκόπτετο, ὅλους δηλαδὴ τοὺς εἰς
ἰδίαν συγγένειαν, ὡς ἐκφράζεται ὁ Μανέθων, ἀ-
νήκοντας.

Κατὰ τὸ σύστημα τὸ κοινῶς πιστευόμενον ἐν Αἰ-
γύπτῳ, ὃ ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Μανέθων, πρῶτοι ἐβασί-
λευσαν αὐτοὶ οἱ Θεοί, οὓς ὁ Ἡρόδοτος (Β'. 145) δια-

κρίναι εἰς τρεῖς κατηγορίας, ἴσως κατὰ τὴν ἰδέαν τῶν μεταγενεστέρων δυναστειῶν. Τοὺς δὲ θεοὺς διεδέχθησαν εἰς τὸν θρόνον οἱ Νέκτες, καὶ αὐτοὺς οἱ Ἡμίθεοι, καὶ ἡ διάρκεια τῆς βασιλείας τῶν τριῶν τούτων τάξεων ἦν κατὰ Μανέθωνα, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Εὐσέβιος, ἐπέκεινα τῶν δισμυρίων ἐτῶν.

Μετ' αὐτοὺς δ' εἶπατο ἡ πρώτη δυναστεία, Θινιτῶν βασιλέων, ὧν πρῶτος ἦν ὁ Μανῆς. Τοῦτον ὁ Ἰώσηπος θέλει κατὰ 1300 ἔτη ἀρχαιότερον τοῦ Σολομῶντος, ἦτοι κατὰ μίαν ἑκατονταετηρίδα μεταγενέστερον τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ κατὰ 1790 ἔτη τῆς κτίσεως τοῦ κόσμου, ἐν ᾧ ὁ Σύγκελλος τὸν θέτει κατὰ τὸ ἔτος 2776 ἀπὸ κτίσεως κόσμου. Ἡ δυναστεία αὕτη εἶχε, κατὰ Ἰούλιον τὸν Ἀφρικανὸν, δανειζόμενον ἀπὸ τὸν Μανέθωνα, 8 βασιλεῖς. Ἡ δευτέρα 9, καὶ αὐτοὺς Θινίτας, ἡ τρίτη καὶ ἡ τετάρτη Μεμφίτας, ἡ μὲν 9, ἡ δὲ 8. Ἡ πέμπτη ἐξ Ἐλεφαντίνης, 8. Αἱ τρεῖς ἐπόμεναι αὐθις Μεμφίτας, ἡ μὲν 6, ἡ δὲ 70 καὶ ἡ ἄλλη 27. Αἱ μετ' αὐτάς δύο Ἡρακλειοπολίτας, ἀνά 19. Ἀλλαι τρεῖς μετ' αὐτάς, Διοσπολίτας 16, 7 καὶ 60· ἡ δεκάτη τετάρτη 76 Ζοίτας. Μετ' αὐτοὺς δ' ἐγένετο ἡ κατάκτησις τῶν Ἀράβων Ἰκσῶς, ἀποτελεσάντων καὶ αὐτῶν τρεῖς δυναστείας ἐκ 6, 32 καὶ 43 βασιλέων. Ἐπὶ τῆς τρίτης ἐξ αὐτῶν οἱ ἀρχαῖοι βασιλεῖς ἀνεκτῆσαντο μέρος τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν, καὶ ἤρχον ἐν Θήβαις ἐν ᾧ οἱ Ἰκσῶς ἐν Μέμφει. Αἱ τρεῖς ἐπόμεναι δυναστεῖαι συνέκειντο αὐθις ἐκ Διοσπολιτῶν βασιλέων, 16, 7 καὶ 12, καὶ ἐπὶ τῆς πρώτης αὐτῶν κυρίως (τῆς δεκάτης ὁγδόης) ἀνεδείχθησαν μεγάλοι ἡγεμόνες καὶ κατακτῆται, ἡ Αἴγυπτος ἐφθασεν εἰς ἀκμὴν ἰσχύος καὶ δόξης, καὶ ἀνηγέρθησαν τὰ λαμπρότερα καὶ μεγαλοπρεπέστερα αὐτῆς οἰκοδομήματα. Μετ' αὐτοὺς ἤρξαν 7 βασιλεῖς Τανιτικῆς δυναστείας, μεθ' οὓς 9 ἕτεροι ἀνήκοντες εἰς δυναστείαν ἐκ Βουβάστιδος, καὶ αὐθις 4 δυναστεῖαι Τανιτικαί. Εἴτα δὲ εἰς ἐκ Σαΐδος, 3 Αἰθίοπες, καὶ πάλιν 9 Σαΐται. Μετ' αὐτοὺς ἡ Αἴγυπτος ἐκυριεύθη ὑπὸ Καμψύσου, καὶ 8 βασιλεῖς τῆς Περσικῆς δυναστείας ἐδασίλευσαν ἐπ' αὐτῆς. Μετ' αὐτοὺς ἡ 28 δυναστεία περιελάμβανεν 1 Σαΐτην βασιλέα, ἡ εἰκοστή ἐνάτη 4 Μανδασίους, ἡ τριακοστή 4 Σεβεννύτας, καὶ τέλος ἡ τριακοστή πρώτη 3 πάλιν Πέρσας.

Ἐξεθέσαμεν τὸν πῖνακα τούτον τῆς διαδοχῆς τῶν βασιλέων κατὰ Ἰούλιον τὸν Ἀφρικανὸν, διότι ἂν καὶ ἀπὸ τὰς αὐτάς πηγὰς ἐπαγγελλόμενοι ὅτι ἠρύσθησαν οἱ διάφοροι περὶ αὐτῶν γράψαντες, ἀλλὰ οὐκ ὀλίγον διαφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους καὶ περὶ τῆς ἀλληλουχίας τῶν δυναστειῶν, καὶ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βασιλέων ἐκάστης, ἐτι δὲ μᾶλλον περὶ τῆς διάρκειας αὐτῶν. Τὸ δὲ παραδοξότερον, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰούλιος, καὶ αὐτῆς ὁ Εὐσέβιος διαφωνοῦσι πρὸς ἑαυτοὺς, διότι ἄλλο λέγουσι τὸ κεφάλαιον τῶν ἀριθμῶν τῶν κατὰ δυναστείας βασιλέων, καὶ τῶν χρόνων τῆς ἀρχῆς αὐτῶν, καὶ ἄλλο ἐξίγεται ἐκ τῆς καθ' ἑκάστα ἀπαριθμήσεως τῶν ἰδίων. Τὰς ἀντιφάσεις ταύτας πολλοὶ τῶν νεωτέρων σοφῶν διάφορως ἀπεπειράθησαν νὰ συμβιβάσωσι, πολλάκις αὐτοὶ εἰς νέας ἐκ τούτου ἀντιφάσεις περιπεσόντες. Μόνη δ' ἡ ἀνεύρεσις καὶ ἐντε-

λής ἀνάγνωσις, ὅτι πλείστων ἱερογλυφικῶν μνημείων, ὧν τὴν κλεῖδα ἀνεῦρεν ὁ δαιμόνιος Σαρπολλίων καὶ οἱ μετ' αὐτὸν Αἰγυπτιοδίφαι, θέλει μᾶς φωτίσει ὡς πρὸς τὴν, κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους κᾶν, ἀληθῆ χρονολογίαν τῶν Αἰγυπτιακῶν δυναστειῶν.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.

—ο—

Δημοσιεύομεν εὐχαρίστως τὸ ἐπόμενον ἀπόσπασμα τῆς κατὰ τὸ 1849 ἔτος γραφείσης διοικητικῆς ἐκθέσεως τοῦ Κ. Ἐπαρχοῦ Δωρίδος. Ἡ Ἑλλὰς ἔπασα εἶναι στάδιον περὶ ἑργῶν ἀρχαιολογικῶν καὶ τοπογραφικῶν ἐρευνῶν· καὶ ἂν ἔπαντες οἱ κατὰ τόπους διοικηταὶ ἐδείκνυνον τὴν πεφωτισμένην φιλοτιμίαν τοῦ Κ. Καλαμίδα, μεγάλη ἐκ τῶν ἐκθέσεων αὐτῶν ἡδύνατο νὰ προσγίγη εἰς τὴν ἐπιστήμην ὠφέλεια, οὐχὶ τοῦ σούτου διὰ τὴν ὀρθότητα τῶν συμπερασμάτων πάντοτε, ὅσον διὰ τὴν τῶν ἀιδομένων ἀκρίβειαν.

Τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἐκθέσεώς μου χρήζει καὶ μελέτης ἐμψυχοῦς καὶ χρόνου μακροῦ, διὰ ν' ἀναπτυχθῇ προσηκόντως. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ὅμως θέλω περιγράψαι μόνον τὰς ὑπαρχούσας κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἀρχαιότητες με μικρὰς τινὰς ἀρχαιολογικὰς παρατηρήσεις.

Δὲν δύναμαι νὰ σιωπήσω ὅτι τῶν πλείστων δῆμων ἡ ὀνοματοθεσία εἶναι ἀνακριδής, διότι ἐκεῖνοι οἵτινες πρῶτοι ἔθεσαν τὰ ὀνόματα, καὶ ὥρισαν τὰς θέσεις τῶν ἀρχαίων δῆμων, ὀλίγον ἐμελέτησαν τὰς ἀρχαίας Γεωγραφίας, καὶ ὀλίγον παρέβαλον τὴν σημερινὴν τῶν ἐπαρχιῶν διαίρεσιν μετὰ τὴν ἀρχαίαν.

Κατὰ τὰς ὑπαρχούσας ὀνοματοθεσίας τῶν δῆμων ἡμεῖς ἔχομεν σήμερον *μόνον* τὰ ὀνόματα, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ πράγματα, εἰς ὀλίγους δ' ἔχομεν ἀμφοτέρω. Φέρω παράδειγμα τὴν ἐπαρχίαν Δωρίδος.

Κατὰ τὰς ἀρχαίας τοῦ σχηματισμοῦ τῶν δῆμων διηρέθη καὶ ἡ ἐπαρχία Δωρίδος εἰς ἑνδεκα δῆμους Αἰγιτίου, Γαίας, Κόρακος, Κροκυλίου, Ὀφιονίας, Βωμῶν, Ποτιδανίας, Οἰνεῶνος, Τολοφῶνος, Ὀλισσόνος καὶ Οἰάνθης. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1836 συνεχωνεύθησαν οἱ τρεῖς πρῶτοι εἰς ἓνα ὑπὸ τὸ ὄνομα, δῆμος Αἰγιτίου, οἱ τρεῖς δεῦτεροι, εἰς ἄλλον, ὑπὸ τὸ ὄνομα, δῆμος Κροκυλίου, οἱ τῆς Ποτιδανίας καὶ οἱ τρεῖς τελευταῖοι, εἰς τέταρτον, ὑπὸ τὸ ὄνομα, δῆμος Τολοφῶνος.

Ἀλλὰ κατὰ τὸν Στράβωνα, ἡ ἀρχαία Δωρικὴ χώρα ἦτον τετράπολις, καὶ αἱ τέσσαρες πόλεις ἑκαλοῦντο Ἐρινεὸς (ὁ), Βοῖον (τὸ), Πίνδος (ἡ), καὶ Κυτίνιον (τὸ). Ἰδοὺ δὲ πῶς ἐκφράζεται· «Τοῖς δὲ Λοκροῖς, τοῖς μὲν Ἐσπερίοις συνεχεῖς εἰσὶν Αἰτωλοὶ, τοῖς δ' Ἐπικνημιδίοις Αἰνιᾶνες, οἱ τὴν Οἴτην ἔχοντες, καὶ μέσοι Δωριεῖς. Οὗτοι μὲν οὖν εἰσὶν οἱ τὴν τετράπολιν οἰκῆσαντες, ἣν φασὶν εἶναι Μητρόπολιν τῶν ἀπάντων Δωριέων· πόλεις δ' ἔσχον Ἐρινεὸν, Βοῖον, Πίνδον, Κυτίνιον. Ὑπέρκειται δὲ Πίνδος τὸν Ἐρινεόν. Παραρρεῖ δ' αὐτὴν ὁμώνυμος ποταμὸς, ἐμβάλλων εἰς τὸν Κηφισόν, οὗ πολὺ τῆς Αἰλαίας ἄπωθεν. Τινὲς δὲ Ἀκύφαντα λέγουσι τὴν Πίνδον.»